

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Expedita Juris Divini, Natvralis, Et Ecclesiastici Moralis Expositio

Tamburini, Tommaso

Coloniæ Agrippinæ, 1665

De Sacramentis in Genere. Liber Primus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40132

LIBER PRIMVS DE SACRAMENTIS IN GENERE.

I. **A** Deo obvia, & probè disputata sunt, præsertim à recentioribus, quæ pertinent ad Sacramenta, ut actum agere, ea repetendo, omnino nolim. Seligam ergo, quæ utiliora sunt ad praxim. Tu interim, Amantissimè JESU, qui gratiam à Sacramentis, ceu ex uberimis fontibus in animas tibi addictas effundis, guttulam tui rosis in mentem meam servi tui benignus insperge.

CAPUT PRIMUM.

De Materia & Forma Sacramentorum.

I. **O**Mnia Sacramenta constant rebus, & verbis, quæ materiam, & formam vocant Theologi. Baptismus V. G. conficitur ex ablutione, qua homo à Baptizante abluitur, atque hæc est materia: & ex illis verbis, quæ ab eodem in quacumque lingua dicuntur. *Ego te baptizo in nomine, &c.* atque hæc est forma. Ita est proportionaliter in cæteris Sacramentis, ut latè iidem Theologi probant, & nos ea, quæ sunt necessaria, dicemus in consequentibus. Nunc autem, cum loquamur in genere de Sacramentis, illa explicare opus est, quæ, quoad praxim, omnibus Sacramentis sunt communia, quod jam facio.

§. I.

Materia, & Forma Sacramenti simul esse debent.

I. **S**imul quidem, sed similitate morali, tum quia Sacramenta sunt entia moralia, tum quia, si requireres similitudinem metaphysicam, cum ad hanc homines humano modo operantes, minus attendere soleant, ea sæpius invalida essent. Rectè igitur
Tamburinus de Sacramentis.

tur Sotus & vocat in hoc Cætanum scrupulosum, quod voluerit, ad validitatem Sacramenti, debere verba inchoari, antequam actio finiatur, antequam V. G. finiatur Ablutio in Baptismo, debere inchoari illa verba: *Ego te baptizo, &c.*

^a
*Sotus in 4.
dist. 3. qu.
unic. ar. 8.*

2. Illud tamen nota; pro diversitate Sacramentorum, diversam requiri propinquitatem rerum, & actionum sensibilium, in quibus Dominus Jesus illa constituit.

3. Verum, quæ tandem hæc propinquitas? Respondeo. Quoad praxim, ad quam nos semper collimamus, Sacerdos, vel Minister, cum Sacramentum conficit, debet curare, ut seruet majorem, quam potest similitudinem materiæ cum forma. Et in cæteris quidem Sacramentis, dum ponit materiam, simul proferat formam, dum v. g. abluit, dicat: *Ego te baptizo, &c.* At in Sacramento pœnitentiæ statim, absoluta narratione peccatorum, injunctaque pœnitentia, dicat verba Absolutionis, & in Sacramento Matrimonii post explicatum assensum unius ex conjugibus, explicet alter assensum suum.

4. Quod si propter aliquos casus, qui fortè evenire possunt, quæras, quænam in rigore distantia materiæ à prolatione formæ invalidet Sacramentum? ajo, tunc invalidare, quando secundum naturam talis Sacramenti ita distat materia à forma, ut prudentis arbitrio unum completum morale ex utraque non fiat. Si enim hodie abluas, & cras ore proferas: *Ego te baptizo*, quis non videt

A det

det fore invalidum hoc Baptisma, cum ablutio hodierna, & verba eras prolata non faciunt unum morale in hoc genere actionis abluendi? Eadem tamen distantia, imo major; non faciet invalidum matrimonii Sacramentum, quia hoc Sacramentum sequitur naturam contractus civilis, ut clarius apparet, quando per nuncium, vel literas in loco distantis matrimonium celebratur. Pro sua igitur proportione hæc sunt applicanda cæteris

a S. Tb. q. 60. a. 6. ad 2. Suar. de Sacra. d. 2. sec. 2. Valent. Coninck.

Hur. aliq. ap. Bonac. d. 2. de Sacra. q. 1. p. 2.

Sacramentis, ut apud Doctores a latè. Atque ex his jam intelligis, quid sit illud, quod modò nu. 2. dixi. eam requiri propinquitatem, secundum diversitatem rerum, & actionum, in quibus Dominus Sacramenta constituit.

5. Duo me olim, sed diverso tempore, Sacerdotes convenere; quorum alter me interrogavit, An ipse quendam pœnitentem, qui sua peccata plenè confessus erat, injunctamque pœnitentiam acceptaverat; licitè absolverit non statim, sed post integram ferè horam, in qua ipse Confessor debuit in loco eodem confessionis, ex urgenti necessitate, prolixum habere sermonem cum quodam magnæ auctoritatis Principe. Alter vero quæsit, An ritè simile quid fecerit in Extrema unctione conferenda? Nam dum primam unctionem adhibuisset, formæque partem illi unctioni respondentem, ut fit, sed non totam pronuisset, visus est certè infirmus animam exhalasse. Undè omnino destitit ab incepto ministerio Sacerdos, ut desistere certè debuit; sed quia post integram circiter horam infirmus oculos aperuit, vivusque manifestè apparuit, idem Sacerdos formam iterum adhibuit, quam integram non protulerat. non repetita tamen unctione, quæsit ergo an ritè se gessent?

6. Respondi, priorem ritè, & licitè se gessisse, nequaquam posteriorem. Ratio fuit, quia pœnitentia, quæ est ad modum judicii, tolerat prædictam illam distantiam, quantum est ex hoc capite, præscindendo, an in eo interjecto tempore peccaverit, vel non peccaverit pœnitens, &c. At mihi videtur eadem distantia non tolerari à Sacramento Extremæ-unctionis, quod est institutum ad modum deprecationis, ut conjunctæ cum unctione. Debuerat ergo Sacerdos ille unctionem iterare, quia illa prior unctio se habuit, ac si nunquam fuisset pro hoc Sacramento; cum non

potuerit propter illam distantiam facere unitatem moralem cum forma post horam.

7. Inquires, si Sacerdos impleteret unam, vel alteram unctionem, atque integre formas primis his unctionibus correspondentes, proferret; sed deinde, propter similem paroxysmum post horam vellet Sacramentum perficere, deberetne iterum primas illas unctiones, formalque ipsi affixas repetere?

8. Respondeo, debere. Ratio est, quia communior, & vera sententia, quam docet *b S. Th. S. Tho.* est, gratiam in hoc Sacramento conferti in instanti ultimo, quod continget esse in prolatione formæ, vel in exhibitione ultimæ unctionis: Quare primæ illæ unctiones cum suis, quamvis integris formis, non fuerunt Sacramentum. Cum ergo ex alia parte, propter distantiam interjecti temporis, non possint, ut jam dictum est, facere moraliter unum cum consequentibus unctionibus, debentur repeti. Nec Sacramentum reiterabitur, quia, ut dixi, illæ primæ Sacramentum non fuere, si gratiam nullam contulerunt. Ex his ergo discere similia.

De separatione verborum forma inter se.

9. Quidam Sacerdos, dum partem verborum consecrationis protulisset, nimirum *Hoc est Corpus*, antequam proferret *meum* ea distillatio à capite fluens repentè fauces impedit, ut fere per semiquadrantem tussi occupatus, illud, quod supererat de forma, nempe *meum* profere non potuit, protulit tamen deinde ipsum pronomen *meum* dumtaxat, confecitne Eucharistiam, idque licitè?

10. Respondeo, Regula generalis, in hac re, similis est præcedenti: Si enim interruptio sit hujusmodi, ut verba præcedentia faciant unum sensum locutionis cum consequentibus, validum fiet Sacramentum; & quidem quando est magna temporis interjectio, quæ tamen non tollat dictum unius locutionis cum consequentibus sensum, validum fiet Sacramentum, & fiet in gravi necessitate etiam licitè. At verò si interruptio ita sensum distrahat, ut non sit una locutio, seu una oratio, certè non conficietur Sacramentum, nec licitè, nec validè, propter rationes supra in simili dictas. Cum igitur in calu prædicti tussientis Sacerdotis magna fuerit illa unius semi-

femiquadrantis intercapedo, sensum omnino distrahit, unitatem impedit, atque adeo Sacramentum constituere non potuit. Quare debuisset ille bonus Sacerdos totam formam repetere; Non ita, si solum semel expuisset, v. g. aut unum, vel alterum verbulum dixisset, v. g. sic, *ò bone Deus*, vel, *fuge hinc*, vel, *Dominus tecum*, vel, si dicat baptizans: Ego te baptizo, *verte folium*, in nomine Patris, &c. Nam sic nequaquam divisa, (ut ita dicam) fuisset oratio, nec Sacramentum invalidum.

11. Quod hæcenus dictum est, intelligi etiam debet de interruptione per silentium, nam etiam hoc potest esse tantum, ut non fiat una locutio ex verbis, ante illud dictis, & dictis postea.

12. Quando autem dubium est, an interruptio, sive per alia verba, sive per dictum silentium diviserit notabiliter orationem, vel tu animo pusillanimis decernere id non audeas, certè repetere totam formam, non solum tibi erit integrum, verum etiam securius operaberis.

De separatione syllabarum forma.

13. Quod dictum est, sua applicandum est propositione ad interruptionem inter unam syllabam & aliam, nam si quis, postquam pronunciauit. *Hoc est Corpus* tussiat, vel sileat, vel loquatur verbum aliud, & deinde proferat *-pus meum*, non conficiet Sacramentum, si est notabilis intercapedo inter syllabam, ut ex dictis colligitur: Sed quid si interruptio sit breviuscula?

14. Respondeo. Si semel Sacerdos tussiat, vel respiret, unde tantisper quiescat, fieri Sacramentum docet Leander, a licet negat Bonacina. b

a Leander.
tra. 2. de
Sacram
Bapt. d. 3.
q. 33. in
prima edit
Compluti
ann. 1642
quam
semper ci-
to.
b Bonac.
d. 1. de Sa-
cr. qu. 2.
p. 1. n. 23.

15. Ego omnino explicandam, ac dividendam esse quæstionem puto, nam de unica respiratione, ac fortasse etiam unica momentanea tussi, quæ sit unice respirationi par, Leandri sententiam accipio, & tamen in praxi securius esse judico, si repetatur integrè verbum, & quando interruptio fuit notabilis, repetatur etiam forma. De locutione verò amplector Bonacinae sententiam; puto enim, si quis ita dicat: *Ego te bap-* & deinde interponat *ò Deus*, denique addat *-tizo*, vel *Hoc est Cor-* ò *Virgo pus meum*,

non conficere Sacramentum. Ratio est, quia unum verbum, quamvis brevissimum intermissum syllabis alterius verbi distrahit sensum syllabæ præcedentis, quod non facit momentanea illa tussis, & multò minus unica respiratio, ut ipsæ audientium aures facile restantur.

16. Qui tamen repetit aliquam primam syllabam verbi formæ, sic v. g. *Hoc est Corpus meum*. Hic est calix sanguinis mei, conficit Sacramentum, quia ea prima syllaba in tam brevi tempore repetita sensum formæ distrahere non solet, & sic sine distractione sensus, loquuntur sæpè balbutientes, quos Siculi *checcos* appellamus.

§. II.

Materia, & Forma Sacramenti non debet immutari.

1. **N**imis est communis illa Regula. Mutatio essentialis facit invalidum Sacramentum, accidentalis verò validitatem non tollit, sed usum facit illicitum.

2. Sed quæ est mutatio essentialis, quæ accidentalis? Respondeo. Quando, sive materia sive forma omnino non convenit cum materia, & forma à Christo instituta, & ab Ecclesia usitata, est essentialis, & Sacramentum per illam non fit. Ut si baptizes in vino, consecres in pane ex hordeo, dicas: *Ego te refrigero*, loco, *Ego te baptizo*. *Hoc est Caput meum*, loco *Corpus meum*, &c. At si conveniant quidem cum materia, & forma à Christo instituta, sed fiat mutatio in re, quæ ipsas non distrahat ad alia, erit accidentalis, & fiet per illas Sacramentum, licet semper cum peccato mortali ex se: quia fit contra usum Ecclesiæ: nisi sit adeo parva, ut pro nihilo reputetur, quando ad summum erit peccatum tantummodo veniale. Quare si dicas. *Ego te baptizo in nomine Patris, Filii, & Spiritu Sancto*, probabilissimum est fieri baptismum, quia hæc verba non aliud, etiam in communi hominum acceptione, significant, nisi quod significat incorrupta forma, quia supponimus sic, dici ob imperitiam sermonis latini, vel ob impedimentum linguæ, ut habet Zacharias c. C. Retu- Pontifex. e Non ita, si solum quis mutaret unam literam, qua in communi dicta significatione ad aliud omnino diversum distrahe-

c. C. Retu- Pontifex. e Non ita, si solum quis mutaret unam literam, qua in communi dicta significatione ad aliud omnino diversum distrahe-

4. retur sensus locutionis; tunc enim Sacramentum non fieret, ut si quis dicat; *Ego te baptizo in nomine Patris, Filii, &c.* Non igitur attendendum est ad mutationem literarum, sed ad significationem vocis, quæ ex mutatione literarum confurgit. Pari modo, si baptizes in aqua calida, validè baptizas, imò licet in casu necessitatis infirmi, v. g. pueri, quia non est mutatio nisi accidentalis, & sine necessitate id faciens, quia est parva mutatio, peccabis solùm venaliter, dummodo non intendas facere novum ritum in Ecclesia.

Hæc sine satis, nam cætera dicentur, cum de singulis Sacramentis.

3. Illud hic locum commodum nanciscetur; Quid dicendum, si cum errore forma Sacramenti proferatur?

Respondeo. Error hic, vel exprimitur exterius in ipsa forma, vel solùm habetur in mente.

4. Si prius, utere allata regula. Nam, si substantialiter sensum mutet, ut, si Arianus dicat, *Ego te baptizo in nomine Patris, Filii creatura, &c.* non fiet Sacramentum; si non mutet, fiet, ut, si quis dicat *Ego te te, vel te Antonium baptizo, &c.* putans esse necessariam illam repetitionem; vel illud nomen: nam error hic est valde extrinsecus significationi verborum, & illud, quod tu addis, non distrahit verum sensum, &c.

5. Si posterius, hoc est, si error habeatur solum in mente, ut, si idem Arianus v. g. reinens in mente filium esse creaturam, dicat *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti*, vel Calvinista si consecret per veram formam, *Hoc est Corpus meum*: intendat tamen mente, *hoc est corporis mei figura*: distinctione opus habemus.

6. Nam, si is per suum errorem sic profertur, intendat nihilominus facere, quod Christus instituit, vel Ecclesia Catholica facit, validè Sacramentum conficiet, quia per hanc intentionem faciendi, quod instituit Christus, & usurpat Ecclesia, corrigitur error. At si proferat cum expressa intentione, quamvis interius solùm mente retenta, ut velit consecrere Sacramentum secundum erroneum suum conceptum, nihil efficiet, quia non ponit veram formam Sacramenti, quæ non est nisi illa, quæ significat, quod intendit Ecclesia significare.

7. Anno superiore accessit ad sacros In-

quisitores quidam ex Hæreticis Transalpinis, reconciliationem exposcens cum Ecclesia Catholica, dubitatumque fuit, an esset rebaptizandus, quando quidem ipse narrabat, se audivisse his verbis Baptismum conferri solere ab illis Ministris, *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, secundum auctoritatem, quam mihi concessit Calvinus.*

8. Dixerunt rectè Theologi de hoc confulti. Si hi Ministri intendunt facere quod Christus instituit, vel quod idem est, quod facit Ecclesia, sic baptizatos non esse rebaptizandos, esse autem omnino, si intendant secundum illorum verborum significationem, & non aliter baptizare. Sic, inquam, propter rationem à nobis modo allatam, dixere. Quoniam verò in casu proposito, qualis fuerit intentio illius Ministri, qui hunc baptizavit, nescimus, imò ab inimicis Ecclesie nihil aliud expectamus, quam ritum ab Ecclesia diversum, ideo omnino iudicatum fuit, illum hominem esse sub conditione rebaptizandum.

§. III.

Forma non debet reiterari super eandem materiam.

1. **C**onsecrasti hostiam, ritè baptizasti, &c. non potes sub pœna peccati mortalis (quia fieret injuria Sacramento) iterum proferre formam. At si dubius sis, an bene, & ritè quoad substantiam protuleris, ajo, te posse, ac debere repetere sub conditione, si non leve sit dubium. At si dubium sit circa accidentalialia, non erit repetenda, juxta superius dicta in simili.

Quid, si sit dubium leve circa substantiam, atque aded sit merus serupulus animi pusillanimis? peccabitur mortaliter ab eo, qui, ut amoveat à se serupulum illum, repetit formam sub conditione supra eandem materiam?

3. Respondeo. Non audeo hunc condemnare de mortali, sed solùm de veniali, quia non irrogat gravem Deo, vel Sacramento injuriam, dum se movet tam bono fine non offendendi ipsum eundem Deum, licet, quia in a *Lean.* hoc se gerit imprudenter, non effugiat cul- *Tr. 1. de* pam certè leyem imprudentiæ. Ita Villalo- *Sacr. d. 5.* *qu. 13.*

4. Di-

4. Dices. Ergo idem fieri posset, si quis laborans solo scrupulo de suo baptismo, de sua Confirmatione, de suo Ordine, vellet hæc Sacramenta, quæ reiterare non possunt, iterum recipere sub conditione, ut se ab illa animi sui pusilli molestia liberaret.

a *Infra lib. 2. de Baptismo, cap. 1. §. 6 num. 4.*

Respondeo. Idem fieri posse propter patetatem rationis dictus Leander ibidem concedit. Sed dictum hoc, vel rejiciendum, vel temperandum eo modo est, quo distinctius dicam a infra.

CAPUT II.

De Ministro Sacramentorum.

Duo hic explicari universaliter de Ministro debent, nimirum ejus Intentio, ejusdemque Probitas. Habe de singularis.

§. I.

De Ministri legitima intentione conficiendi Sacramentum.

b *In Opus. 1. de Sa- crif. Missæ, cap. 1. §. 2.* **D**istinctè alias b de ejusmodi intentione disputavi, ac resolvi sufficere intentionem Actualem, vel Virtualem, non verò Habitualementem, vel Interpretativam. Ea omnino recole; nunc enim satis fit hæc brevis regula.

2. Ad conficiendum Sacramentum, vel Primò satis est, si actu habeas voluntatem illud conficiendi: quã habes, quando advertens Sacramentum, quod vis conficere, ilius formam supra debitam materiam profers, Vel Secundò satis est, si ex dicta jam habita voluntate Sacramentum conficiendi, nihil amplius cogitans, media sumis ad Sacramentum conficiendum, v. g. motus ex voluntate baptizandi Petrum, quam hoc mane habuisti, hodie, illa nequaquam revocata, domo exis, ad Ecclesiam adis, superpellicium induis, ad fontem accedis, puerumque abluis, ac formam Baptismi profers, etiam si dum hæc omnia facis, ad alia quæcumque attendas, v. g. ad venationem, ad lites, ad amicos invisos, &c. Illam priorem vocamus actualem intentionem, hanc posteriorem virtuales, cæteras omnes vocamus habituales, vel interpretativas, atque adeo insufficientes. Vide mox cap. 3. §. 1. à num. 6.

3. Quæres. In hac virtuali intentione peccatne quis voluntariè alia cogitans, seu se voluntariè distrahens, & dum Sacramentum conficit, ad ipsum, vel ad Deum non attendit?

Respondeo. Hæc quæstio est similis illi, An qui orationem effundit Deo voluntariè distractus, peccet. Similis, inquam, nam non est eadem, quia oratio est collocutio cum Deo, effectio autem Sacramenti (præter Sacramentum Extremæ-Uncionis, quæ fit per modum orationis) non est collocutio cum Deo, sed actio, qua producit gratia, &c.

4. Profecto in neminem incidi, qui id de Sacramentis explicaret: & ego in dicto Opusculo solum quæsi de Sacerdote, qui c *In Opus-* consecraret cum dicta distractione, ac dixi, *cu. de Sa-* voluntariè tunc distrahi esse mortale propter *crif. Missæ,* gravem irreverentiam, quæ Deo fit, dum in *lib. 2. ca. 3.* Sacrificio, opere manuum præstantissimo, *nu. 9.* aliò animum intendit sacrificans.

At, quid dicendum in aliis Sacramentis, in quibus, cum ea non sint sacrificia, dicta ratio non militat?

5. Mihi videtur peccati quidem venialiter, quia aliqua tandem hæc irreverentia est: at non audeo Ministrum sic voluntariè distractum, & ut suppono, secutum quòd nihil grave ex debitis ad Sacramenti perfectionem omittat, non audeo, inquam, de peccato mortali condemnare, quia non apprehendo gravem in hac distractione irreverentiam. Instrumentum Dei est Minister, at instrumento sufficit, nihil omittere ex iis, quæ ministranda sunt; cæterum si in actuali attentione deficiat, non apparet notabilis defectus. Confirmatur, quia in sententia jam ætate nostra valde probabili, si in oratione, etiam ex obligatione facienda, admittatur voluntaria distractio, non est mortale, ut late probant Delugo d. & Co. d. *Deluge* ninch. e. Ergo nec mortale erit, si similis *de Sac-* distractio admittatur in forma Extremæ-un- *Euch. d.* ctionis, quæ deprecatoria tota est, ergo nec *22. sec. 2.* si admittatur in aliis Sacramentis, quæ per *à nu. 25.* inde sunt Sacramenta, sicuti est Extremæ- *e Coninch.* Unctio; præter Consecrationem tamen Eu- *do Sac. 71.* charistiæ, de qua, propter peculiarem ratio- *qu. 83. ar.* nem sacrificii, aliud esse dicendum, judicavi *6. dub. u-* loco citato numero præcedenti. Hæc dubi- *nic. à* tandi gratia sint dicta. *num. 289.*

A § 6. Semper

6. Semper autem secludendus est contemptus, sive actualis, sive virtualis, ut ex se patet. Et virtualis quidem esset (puto) si quis ex Ministris semper profiteretur oscitanter, & distractè se habere; tunc enim videretur contemnere res Sacras; ut in simili diximus a alibi de Sacerdote, non curante de ullis Rubricis Missalis.

a In Opus.
de Sacr.
Missæ, c. 5.
§. 1. n. 6.

§. II.

De Ministri probitate.

1. Qui conficit Sacramenta (nam de suscipiente mox §. 3.) ita dispositus esse debet, ut dum conficit, injuriam non irroget Deo, cui in conficiendo famulatur. Unde concludunt communiter Doctores, cum non debere esse in statu peccati mortalis (si ex officio illa ministret, quod officium §. sequenti explicabitur clarè) nam licet Minister ille, qui est Dei inimicus, validè Sacramentum conficeret; non tamen sancta sanctè tractaret. Unde peccaret mortaliter.

2. De hujus peccati mortalis incurfu, certam rationem reddere difficile aliquibus visum est, ita, ut quidam dicant solum incurri peccatum veniale, quia non vident irreverentiam gravem, nec aliud caput, unde tantus rigor enasci possit. Ita Llamas, b & Ludovicus e de S. Joanne, inclinaturque Ortiz, d docentque aliqui recentiores innotati apud Leand. e qui etiam advertit hanc sententiam fuisse à Censoribus fidei deletam ex dicta summa Llamas.

3. Dico veram esse communem sententiam, quam confirmant Doctores, quos citat, sequiturque præcitatus Leander. Ratio autem communis, in qua innititur sententia hæc, ita breviter inducitur ab Hurtado. f Conficere Sacramenta in mortali, est prohibitum non jure aliquo positivo humano, nam id nullibi prohibetur, tamen in aliquibus Sacri Textus capitulis supponatur esse illicitum; neque positivo divino, voluntate Dei lato, quia de eo nullatenus constat; sed est prohibitum jure divino naturali, orto ex natura sacramentorum, quam ex Dei institutione habent, quia est irreverentia contra Sacramentum institutum ad sanctificandam, & mundandam conscientiam, effici ab immundo, & fordido Mini-

b Hieronymym. Llamas in summa.
c Ludovici de S. Joanne citatus à Leandro mox adducendo.
d Ortiz citatus ab eodem.
e Leand. T. 1. de Sacram. in gen. d. 4. qu. 8. c. 9.
f G. Hurtado d. 4. de Sacram. in gen. diff. 9.

stro ad hoc consecrato. Et paulo post: Est irreverentia gravis, atque adeo mortalis, quia effectio Sacramenti est res gravis, & non parvi momenti, ac proinde, cum facta in peccato mortali sit illicita, erit per se, & ex suo objecto graviter, & mortaliter illicita. Hæc Hurtado.

4. Profecto hæc ratio adversarios non expugnat, concedent enim effectio Sacramenti esse rem gravem, sed negabunt consequentiam illam, ac proinde, si est illicita, est graviter illicita. Facile enim concedent receptionem Sacramenti esse irreverentiam gravem, ut cum omnibus Doctoribus dicitur §. sequenti; at non cum eadem facilitate concedere volent, effectio Sacramenti, quæ in alterius gratiam communiter exhibetur, esse etiam irreverentiam gravem; longè enim diversa sunt hæc duo: Me indignum suscipere in me Sacramentum, ordinatum ad munditiam, & Me indignum concurrere cum homine fidei, qui dignè illud suscipiat.

Si ego Rebellis adversus Regem, nomine ejusdem Regis adjovem alium rebellem ad se humiliandum ipsi eidem Regi, ejusque reconciliationem procurandam, num de hoc opere, quod in ejus gratiam facio, me, quasi de nova rebellionem, hoc est de novo, graviter delicto Rex condemnabit? Non utique. Peccatum autem veniale ideo non evitabo, quia aliqua tandem deordinatio est, me indignum à rebus tam sanctis tractandis non abstinere, cum possim.

Hanc meam considerationem, vel certè similem, fortè vidit Leander l. c. qui propterea se reducit ad ultimum refugium, ad quod in similibus, in quibus rationem à priori difficulter invenire possumus, confugimus omnes; nimirum, hanc irreverentiam esse gravem existimandam ex perpetua traditione, & sensu communi Ecclesiæ; unde (cum non extet, nec præceptum humanum, nec naturale) dicendum sit, adesse præceptum Christi Domini, sic merito, pro tanta Sacramentorum ab se institutorum sanctitate, præcipientis.

§. III.

Explicatur praxis prædicta prohibitæ Ministræ Sacramentorum.

1. Ipsa eadem Ecclesia; ex eadem traditione docta, explicuit necessitatem actualis prohibitæ, quam habere Minister Sacramenti debet, nam propterea aliqui Doctores sequentem regulam efformant, certe probabilem. Solum tunc existens in peccato mortali, mortaliter peccat conficiens Sacramentum, quando ad illud Sacramentum conficiendum est solemniter consecratus, nec habet aliunde aliquam excusationem in eo malo statu Sacramentum conficiendi. Ratio regulæ est, quia Doctores, saltem probabiliter, tunc solum agnoscent in hoc adesse dictam Ecclesiæ consuetudinem, cum ratio reverentiæ est gravis. At gravis valde probabiliter, tunc solum est, quando fuit quis ad illud Sacramentum conficiendum consecratus, & ut consecratus operatur, nam propter hanc consecrationem magis, magisque obligatur, ad sancta sanctè tractanda. Hæc est regulæ, cujus clausulæ, quia clariorem exposcit declarationem, sigillatim sunt declarandæ.

Conficiens Sacramentum.

2. Sic merito dicimus: nam Sacramentalia conficere, vel alia munera Ecclesiastica exercere in mortali, non est mortale, quia hæc Sacramenta non sunt.

3. Quare Sacerdos aquam lustralem, nuptias, agnum paschale, sal benedicens, ut item benedicens populum, etiam cum Eucharistia, Parochus solemnitates Baptismi, privam domi ab alio collati, supplens, idem Parochus assistens matrimonio, Sacerdos porrigenis, seu ministrans Eucharistiam fidelibus, Idem eandem sive in Missa, sive extra illam tangens, Concionator verbum Dei, etiam publicè, prædicans, Episcopus primam tonsuram conferens, idem Virgines, & Chrisma consecrans, vel benedicens Oleum sanctum, Altaria, Tempia, Campanas, Vestes sacras, Vasa, non peccant mortaliter, dum hæc in peccato exercent, quia sic Sacramenta non conficiunt. Esto De-

lugo a doceat Episcopum consecrantem a Delugo Chrisma, & benedicens oleum infirmorum d. 8. de Sa- in statu peccati, peccare mortaliter; nos cr. sec. 9. enim libentius sequimur doctissimum Val- num. 156. quez b qui id negat.

Quando ad illud Sacramentum est solemniter consecratus.

b V. a. q. 3. p. disp. 136. de Sa- cr. ca. 4. num. 48.

ap. eundem Delugo.

4. Dico (solemniter consecratus) nam baptizantes privatim, & dantes assensum ad matrimonium, in quo ipsi contrahentes sunt Ministri, qui conficiunt Sacramentum matrimonii, hic non comprehendimus, quia Ministri ad baptizandum, & Ministri ad matrimonium sunt omnes Fideles, nequam ad hæc solemniter consecrati, sed solum à Christo Domino deputati, quando instituit hæc Sacramenta.

5. Hinc etiam Sacerdos ministrans privam Baptismum, hic non comprehenditur, quia id facit non ut consecratus ad illum, sed perinde ac cæteri Fideles.

6. Aliqui hanc clausulam sic formant, (quando ad illud Sacramentum est solemniter quis consecratus, vel deputatus) sed nos iis non assentimur, quia sequeretur dictos privatos Ministros Baptismi, hic comprehendendi, cum tamen valde probabiliter à Doctoribus communiter excusentur. Nam propterea etiam excludimus, ex nostra item probabili sententia, dictos Ministros matrimonii, quatenus conficiunt, non verò, propter mox dicenda c. sequenti, quatenus suscipiunt.

7. Ex hac doctrina fit, Ministrum peccare mortaliter conferendo Sacramentum in mortali, solum in sequentibus sex casibus.

I. Quando baptizat solemniter.

II. Quando conficit Eucharistiam.

III. Quando absolvit Sacramentaliter, de qua dere dixi distinctius e alibi.

IV. Quando conficit Extremam-unctionem. *c In Opus- cu. meth.*

V. Quando Episcopus initiat, seu consecrat Confess. Sacerdotes. An verò quando confert lib. 3. c. 3. alios ordines, dependet ab illa questione; §. 3.

an alii ordines sint Sacramenta. Quoniam verò in lib. de Ordine dicemus, Diaconatum esse certò Sacramentum, Subdiaconatum verò esse, in probabiliore sententia, item Sacramentum; horum collatio in mortali facta, mortalem inducit cul-

ptm.

pam. De cæteris minoribus cum major sit dubitatio, an sint Sacramenta, id, quod ibidem decernemus, est consequenter dubitatio, an hic ii comprehendantur. Sed denique utrumque esse probabile ibidem dicemus, nec idem negabimus de subdiaconatu.

VI. Quando idem Episcopus confert Sacramentum Confirmationis.

8. Circa prædicta, Nota in sex Sacramentis Confirmatione, Eucharistia, Pœnitentia, Extrema-Unctione, & Ordine non fieri distinctionem; an conferantur privatim, an solemniter, quia in his semper Minister operatur, ut consecratus ad illa: at in Baptismo potest se habere ut laicus, quod est quando privatim baptizat, sicuti privatim semper se habet Fidelis in Sacramento matrimonii.

9. Nota item, Sacerdotem celebrantem Missam in mortali duo peccata committere, nam conficit Sacramentum, & illud suscipit in statu peccati, quod esse per omnes mortale insinuavimus modo, & §. sequenti latius explicabimus. Unde satis non est ejusmodi Sacerdoti volenti aperire Confessario sua peccata, dicere, se communicasse in mortali, sed debet dicere, se etiam in mortali consecrasset, (vel utrumque includendo) se Missam in mortali celebrasse. Quod si is post consecrationem, contritionis fortè actum eliceret; debet expressè declarare, se solum consecrasset in mortali, nam propter actum dictum contritionis non commisit secundum peccatum, quod fuisset in indigna assumptione Communionis.

Nulla existente excusatione.

10. Prima excusatio ducitur à Charitate; Minister enim existens in mortali, quando in brevi morula non potest se conterere, & 151. alibi, urget collatio Baptismi, vel pœnitentiæ in b In Opus- proxime morituro, excusabitur a peccato, si baptizet, vel absolvat in mortali, ut alibi à fess. lib. 3. me probabiliter b est explicatum.

11. Secunda excusatio ducitur à benignitate Dei in aliquo casu raro, de quo satis alibi à me dictum c est.

12. Tertia à levitate materiæ. Nam Diaconus, & Subdiaconus Evangelium, vel Epistolam solemniter cantantes in mortali, & c. 1. §. 10. multo magis Clericus in minorib⁹, minorum

Ordinum munera in eodem mortali exercentes, etiam si eorum collatio fuerit Sacramentum, non d peccant mortaliter, quia non d Leand. habemus ex traditione, vel ex consuetudine, cum in hæc judicata fuisse gravem irreverentiam. numeris

13. An saltem peccent tunc venialiter? de ord. d. Affirmant nonnulli cum Leandro; e Vaf. 2. qu. 21. quez framen cum aliis negat, quia nulli Delugo l. præcepto, vel consuetudini contraveniunt, c. n. 152. quod certè probabile est.

14. In calce hujus §. lectorem moneo; aliorum d. 2. qu. quos aliter docere in prædictis: mihi tamen 18. §. 22. fuisse pro praxi satis, probabilem, & profectò expeditiorem aliorum non ignobiliorum pud eundem ib. Doctorum sententiam ostendisse.

CAPUT III.

De suscipientibus Sacramenta.

NI voluntatem habeas suscipiendi Sacramentum, nulliter tibi illud confertur, Ni bene sis dispositus, illicitè. Hæc quomodo se habeant, explicemus separatim.

§. I.

Voluntas suscipiendi Sacramentum.

1. **V**EL de infantibus, ante susceptum usum rationis loqueris, vel de adultis, quibus inest usus ille.

Rationis impotentes.

2. Ajo primo. Infantes, ad quos reducuntur ii amentes, qui nunquam compotes fuerunt rationis, validè suscipiunt quatuor Sacramenta, nempe Baptismum, Confirmationem, Ordinem, Eucharistiam. At invalidè alia tria, nimirum Pœnitentiam, Extremam-Unctionem, Matrimonium, Ratio est, quia illa priora non requirunt, ad suos effectus, suscipientium voluntatem, sed solum capacitatem subjecti (nam propterea fœmina, quia est incapax, nunquam validè ordines recipit) si alias ritè ponatur materia, & forma Sacramenti, ut probatur in Tractatibus de singulis Sacramentis: at illa posteriora requirunt voluntatem suscipientium; Pœnitentiæ enim materia proxima sunt liberi actus pœnitentis, id est Confessio cum dolore,

dolore; remota sunt peccata commissa; Extrema autem Unctionis materia sunt reliquiae peccatorum. In Matrimonio denique debet adesse consensus Conjugum, quo se invicem tradunt, & acceptant, qui actus in praedictis infantibus, & perpetuis amencibus esse non possunt.

Compotes Rationis.

3. Ajo 2. Adulti, quibus integrum est posse liberè consentire, invalidè suscipiunt Sacramenta, nisi consentiant multo igitur minus si dissentiant. Ratio est, quia sic instituit Christus Dominus, ut scilicet non conferretur tanta gratia Sacramentorum, nisi volenti, quando adultus est, & velle potest.

4. Idem dic de iis, qui usum rationis habuerunt, quem deinde per amenciam amiserunt: nam, si dum erant sanæ mentis Sacramentum nullo modo petierunt, invalidè illis conferuntur. Legatur S. Th. a aliisque.

5. Nota illud (liberè) debet enim esse consensus humanus: qualis certè non esset, quando quis per vim cogereretur, quia tunc esset is simpliciter, ut supponimus, involuntarius. Esset autem validum Sacramentum, quando per metum gravem quis Sacramentum susciperet, quia metus non tollit voluntarium simpliciter, ut alibi b explicuimus, sed excipere debes matrimonium, quia hoc ex metu gravi ininitum, invalidum est, ut ibidem docuimus, c & dicemus cum de matrimonio. d. Ordo autem ex metu gravi ininitus, validus est, characteremque imprimi: non tamen sic ordinatus, nisi postea ratificet, ad continentiam servandam obligatur, quia quoad hanc debet intercedere voluntarium simpliciter, ut ibidem explicatum est universaliter, & dicemus cum de Ordine.

6. Nota præterea illud (nisi consentiant) ad quod satis est voluntas habitualis. Imo in cæteris Sacramentis (præter Pœnitentiam, quæ requirit pro materia proxima actus pœnitentis) sufficit voluntas interpretativa. Explico clarius. Habitualis voluntas est illa, quæ cum semel fuerit, adhuc revocata non est. Fac v. g. te voluisse baptizari, & hac voluntate non retractata, in phrenesim te abiisse, dico, tunc adesse consentum tuum habitualem, & validè te baptizari.

Tamburinus de Sacramentis.

7. Interpretativa voluntas est illa, quæ imbibitur, vel involvitur in alia voluntate. Fac v. g. Cathecumenum voluisse servare omnia Christi Domini præcepta, & iten suscipere omnia remedia suæ salutis, atque hac voluntate non retractata, in similem phrenesim incidisse: dico, baptizari posse, etiam licitè, quia in illa voluntate adfuit interpretativè voluntas, seu consensus ad Baptismum: & illa necessitas periculi mortis licitam facit ejusdem Baptismi collationem.

8. Ex quibus vides Ministro, ut conferrat Sacramentum, non satis esse voluntatem habitualem, vel interpretativam, requiritur enim, vel actualis, vel virtualis, quemadmodum supra e explicatum est. Ut e *Supra in* autem Sacramentum (præter pœnitentiam) c. 2. §. 1. validè quis suscipiat, satis esse voluntatem n. 2. dictam habitualem, vel interpretativam, ut jam hic explicuimus.

9. Hinc etiam intelligis rationem praxis quotidiana Fidelium: Nam, quamvis infirmis, quibus sive delirium, sive ob defectuos sensus mens deficit, non possit conferri Sacramentum pœnitentiæ: (hoc enim ut modo dixi num. 16. exceptum est) & solum ex sententia nonnullorum possit in iis casibus, quos alibi f plenè declaravi, f *In Opus-* tamen in omnium sententia potest, & solet *cu. de con-* conferri Extrema-Unctio, immo, & Eucha- *fess. l. 2. c.* ristia, si non sit periculum vomitus, vel si *10. §. 1. &* milis irreverentiæ, & clarè non constet, *nu. 7.* eos esse in statu peccati mortalis. Ratio autem est jam indicata, quia hi in professione vitæ Christianæ habent interpretativè consensum sufficientem ad illa Sacramenta suscipienda, etiam si de aliquo illorum, ut facile esse posset de Sacramento Extrema- Unctionis, nihil audierint. g

g *Lege quæ dixi in Opuscul. de commu. c. 5. c. 9.*

§. II.

Dispositio necessaria suscipientis Sacramenta.

1. VEl iis, qui primis labiis Theologicam doctrinam attigerunt, notum est, ad suscipiendam Pœnitentiam, & Baptismum præter voluntatem illa suscipiendi, sufficere, hominem esse saltem attritum, si actuali culpa gravatur, at ad alia Sacramenta suscipienda,

sipienda; oportere illa suscipientem debere esse in statu gratiæ, quæ obtinetur, vel per contritionem, vel per attritionem cum dicto Sacramento Pœnitentiæ.

2. Quod si adultus nullum mortale commisisset, ne attritione quidem indigeret, ad suscipiendum Baptismum, licet haberet peccatum originale, sed solum opus ei esset actus Fidei, & Spei, seu Charitatis; siquidem attritio, & contritio solum versantur circa proprium personale peccatum, non alienum, quamvis alteri imputatum, ut est peccatum originale. *a* Superfunt autem difficultates tres.

a Coninck. qu. 62. ar. 1. de Sacram. dub. 2. concl. 2. nu. 27.

De Attritio, accedente cum mortali, sed bona fide, ad Sacramentum.

3. Prima difficultas. An si quis accedat ad Sacramenta, bona fide putans, se omni peccato carere, cum tamen sit à culpa mortali maculatus; vel putans se esse contritum, eum tamen contritus non sit, sed solum attritus; an, inquam, gratiam, & remissionem peccatorum, ex vi Sacramenti obtineat?

4. Respondeo, obtinere, quia is jam per attritionem avertitur à malo commisso, quamvis bona fide non cognito, & consequenter non ponit obicem gratiæ; & ex alia parte Sacramentum ritè suscipit. Decens enim fuit, ut Christus Dominus id concederet Sacramentis, quando bona fide, & sine obice à fidelibus suscipiuntur. Lege Castrop. b dicentem hanc esse Doctorem communem sententiam. Sed certè, universaliter non est, nisi probabilis, ut ego breviter significavi *c* in opusc. meth. comm. adducens G. Hutt. & Vasq. eam negantes. Dico (universaliter) nam per pœnitentiam, quando adest Attritio, acquiritur gratia, & de Extrema-Untione dicam, cum de illa.

b Castrop. T. 4. ar. 18. d. unio. p. 13. nu. 6. *astans* Nava. Suar. Coninck. *c* In Opusc. meth. com. c. p. 8. p.

5. Quid, si prædictus, ne attritionis quidem formalis actum eliceret? Id autem non quæro de Sacramento Pœnitentiæ, scimus non omnes, saltem attritionem, utpote partem hujus Sacramenti, pro ipso necessariam omnino esse, sed de aliis Sacramentis.

d Coninck. l. c. nu. 35. *e* 36. pro qua sen-

6. Respondeo. Putat Coninck. *d* tunc Fidelem cum actu Fidei, & Spei suscipientem Sacramenta justificari, gratiamque recipere, quia supernaturalis actus Spei pœnitentiam

peccati commissi virtualiter continere videtur. Tenendum tamen est, non justificari, nec recipere gratiam, quia nulla fit peccati remissio, absque pœnitentiâ, ut habetur passim in Sacris Scripturis. At pœnitentiâ, ne virtualiter quidem continetur in actu Fidei, vel Spei, in qua solum ad summum continetur Pœnitentiâ conditionata, sic: Si memor essem peccati, illud detestarer.

De accedente cum veniali ad Sacramentum.

7. Secunda difficultas. An qui accedit ad recipienda Sacramenta cum peccato veniali, peccet venialiter? Respondeo. Non committere novum veniale, dixi *e* alibi esse probabile, eum, qui cum peccato veniali Eucharistiam suscipit; Multò igitur magis idem dicendum de cæteris Sacramentis, quæ certè inferiora sunt Eucharistia. Hinc autem sequitur, non impediri productionem gratiæ, quia peccatum veniale stat cum gratia.

De accedente ad Sacramentum cum mortali, sine sufficiente dispositione.

8. Tertia difficultas petit pro curiosis brevem explicationem ejus questionis, An detur Sacramentum validum, & informe? Si enim detur, tunc erit, quando quis sine sufficiente dispositione ad Sacramentum accedit. Nam si tu adultus peccato mortali gravatus, baptizaris, v. g. sine ulla contritione, vel attritione, sed cum voluntate quidem Baptismum recipiendi, illud validè recipis, sed gratiam non acquisis: Ecce quo modo validum est Sacramentum, sed informe; hoc est, sine gratia. Gratiam autem non acquisis, quia universaliter loquendo, ad validitatem Baptismi satis est voluntas illud suscipiendi: at pro gratia per illum acquirenda, debes insuper te disponere, removendo impedimentum, seu obicem dictæ gratiæ, vel per actum contritionis, vel in sententiâ probabilis, per actum solius attritionis, neque enim gratia acquiri potest, nisi homo à suo peccato, ut modò dixi, id est, ab inimicitia Dei per proprium actum avertatur. Quæstio igitur est, an si tu post Baptismum, validè susceptum, sed modo dicto sine gratia, (quo pacto, ut jam dixi, Sacramentum hoc validum est, & informe, id est gratia non in-

forma-

formatum) au, inquam, si deinde, vel te conteras, vel cum attritione suscipias Sacramentum Pœnitentiæ de peccatis, quæ fortè commiseris post Baptismum, vel in dicta lententia probabili, te solum atteras, acquiras ex vi Sacramenti Baptismi, antea valide suscepti, gratiam, eamque non solum ex vi, & ad mensuram dictæ contritionis, vel Sacramenti Pœnitentiæ, verum etiam ex opere operato, & ad mensuram Baptismi, jam antea informiter suscepti. Advertatur autem de mortalibus peccatis, quæ fortè quis commiserit post Baptismum, semper esse necessariam, vel contritionem, vel susceptionem Sacramenti Pœnitentiæ, juxta ea, quæ infra a dicenda sunt. Quod igitur propositum est sub exemplo Baptismi, quæruni univèrsaliter Theologi de cæteris Sacramentis.

a *Infralib. de Pœnit. c. 1.*

b *Vasq. 3. p. d. 161. c. 2.*

c *Hurt. d. 3. de Sacram. diff. sic. 8.*

d *Canus de pœnit. p. 5.*

e *Covarr. in cap. Alma Mater p. p. §. 4. n. 25. b.*

f *Silv. V. Baptismus. g. Coninck. q. 62. de Sacra. ar. 1. d. 5. à nu. 75.*

h *Suar. d. 28. de Sacram. sec. 6. quem sequitur Delugo d. 9. de Sacra. n. 100.*

i *Lean. Tr. 1. de Sacra. d. 5. q. 7. citans S. Th. Cajetanum, Bonac. k. Filliuc. Tr. 1. nu. 143.*

l *Castrop. T. 6. ar. 18. disp. unic. p. 9. num. 5. & 6.*

9. Respondeo. Circa hanc quæstionem novem omnino legi sententias. Prima est Valq. e & Hurt. concedentium hanc efficaciam soli Baptismo.

Secunda est Cani, d eandem efficaciam concedentis Baptismo, & Pœnitentiæ.

Tertia Covarruvias e omnibus, & solis Sacramentis imprimantibus Characterem, id est, Baptismo, Confirmationi, Ordini, quæ reiterari non valent.

Quarta Silvestri f prædictis tribus Characterem imprimantibus, & item Pœnitentiæ.

Quinta Ægidii Coninck. g prædictis tribus Characterem imprimantibus, & item Matrimonio, dum durat idem vinculum; & denique Extremæ-unctioni, dum durat eadem infirmitas, nam, cum nec illa tria, nec Matrimonium, & Extrema-Unctio, tunc reiterari possint, judicantur, inquit, perseverare, & suum effectum, sublato obice, producere.

Sexta Suarii h omnibus Sacramentis, præter Eucharistiam.

Septima Leandri i omnibus Sacramentis, quare etiam Eucharistiæ.

Octava aliquorum apud Filliuc. k nulli prorsus Sacramento.

Nona Castropalai l omnibus quidem Sacramentis, sed Eucharistiæ, solum, dum factæ species non sunt consumptæ in stomacho recipientis, & Sacramento Pœnitentiæ, si quando hoc possit esse validum, & gratiam non producere.

10. Hæc Doctores. Ego dico primò, non esse negandam hanc efficaciam inesse Sacramento Baptismi, tum quia id ferè omnes Doctores (exceptis paucis) docent, tum quia probabilius est id colligi ex S. Augustino, tum quia Baptismo, cujus est afferre novam hominis regenerationem, statumque vitæ immutabilem Christianæ religionis, maximè decuit hæc prærogativam concedi.

11. Secundò dico, cautè Castropalaum modo dixisse, (si quando Sacramentum Pœnitentiæ possit esse validum, & gratiam non producere) nam multi negant id esse posse. Ratio est, inquiunt, quia in Sacramento Pœnitentiæ pro necessaria materia sunt actus pœnitentis, id est confessio, & dolor, quo dolore jam avertitur pœnitens à malo peccati, & tollit obicem, quare si tunc addatur forma, quæ est Absolutio, jam Sacramentum erit ita validum, ut trahat reconciliationem cum Deo, atque adedò informe esse non poterit. Tamen quia non est improbabile in aliquo casu posse esse etiam hoc Sacramentum validum, & informe, ideo laudo Castropalaum loquutum fuisse sub conditione, *Si quando, &c.* Casus autem saltem ille esset, quando quis confiteretur sua peccata cum dolore, ducto ex peculiari motivo, afficiente solum illa peccata, quæ confiteretur. Confiteretur quis v. g. peccata turpia cum dolore, ducto à motivo talis turpitudinis, sed obliviscitur inculpate alterius peccati diversi generis, v. g. Blasphemiam. In hoc enim casu videtur confessio esse valida, quia jam adsunt partes necessariae Sacramenti Pœnitentiæ, nempe Oris confessio, Cordis dolor, & Absolutio: at quia non adest dolor se extendens ad blasphemiam, non poterit blasphemiam remitti, quia, ut supra diximus, non potest remitti peccatum, nisi avertaris ab illo. Et ex alia parte, nec remitti possunt peccata illa turpia, quamvis confessa, quia non potest remitti unum mortale, sine alio: & ita in hoc casu non dabitur gratia, & consequenter Sacramentum hoc erit invalidum, & informe. Verum has Theologicas speculationes in Scholis disputandas relinquamus.

m *Ap. Castrop. l. c.*

n *Delugo ap. l. c. contra Vasq.*

o *Vasq.*

An liceat petere Sacramenta ab eo, qui peccato mortali, vel excommunicatione gravatur?

1. DE hac quæstione, vide, quæ dixi *lib. 5. de Decal. c. 1. §. 4. à n. 39. & in Opusc. de Comm. c. 5. §. 4.*

An liceat volenti suscipere Sacramentum indignè, illud ipsi ministrare.

HÆc difficultas agitur à Doctoribus sub illis terminis: an peccatori publico, vel occulto ministrari possit Eucharistia? Quam ego satis item explicui. *in Opusc. de Comm. c. 6. §. 6.*

Finis de Sacramentis in genere.

L. D. B. V. A. C. B. A. L.

LIBER SECVNDVS DE BAPTISMO.

CAPUT I.

De Materia, & Forma Baptismi.

Remota, est aqua naturalis, seu elementaris; proxima, est Ablutio. Forma, Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.

§. I.

De Materia remota.

Materia remota certò sufficiens ad valorem Baptismi.

1. SANè ad valorem sufficit aqua maris, fluminis, fontis, stagni, putei, cisterne, pluvie.
2. Ros item, & pruina non concreta, aqua, quæ ex vaporibus conflat, qualis est, quæ in hyeme ex parietibus exudat, vel quæ reperitur in ollarum tegumento, quando illis aqua plenis subjicitur ignis.
3. Præterea Aqua, quæ habetur ex nive, glacie, grandine liquefactis, aqua decurrens ex balneo, quamvis odoris sulfurei, aqua expressa ex luto.
4. Aqua denique quamvis calida, quamvis frigida, quamvis odorata, quamvis aliquantulo crassiore, & pauco luto immista,

dummodo aqua sit, & ad abluendum apta. Ratio omnium horum est, quia omnes prædictæ sunt aquæ naturales. Aquam, quæ fluxit à latere Christi Domini naturalem fuisse, censuerunt Sancti Patres; quare ad baptismum satis, superque fuisset.

Materia remota certò non sufficiens.

5. Contrà, omnes alii liquores, qui ab aqua specie differunt, quale est vinum, lac, mel, oleum, aqua, quam vocamus ardentem, seu aquam vitis, urina, lachrymæ, saliva, a sudores, aquæ, quæ stillant ex incisura vitis, ex cucumeribus, ex peponibus, &c. insufficientes sunt, quia non sunt aquæ naturales, seu elementares.

6. Aqua item, ita alterata, vel alio corpore ita immista, ut aquæ denominationem, naturamque amiserit, huc reducit, ejusmodi est lixivium forte, jus, seu brodium, saltem illud, quod est spissum, & valde carnibus, vel alia materia decoctum, aqua multo vino immista, &c. Nix, gelu, glacies, lutum densum, ut sic, non sunt apta materia, quia non sunt apta ad abluendum.

4. Idem puto de succo herbarum, hoc est de liquore, qui exprimitur ex herbis, vel radicibus, vel fructibus contusis, seu compressis. Aqua enim naturalis ea non est, sed rei confusæ substantia.

Materia